

УДК 378.147.016:656.61.052

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi52.407>

Літвиць Л. В.^{*},
orcid.org/0000-0001-6443-3321

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ІНДУСТРІЇ

У статті зазначено, що успіх професійної діяльності майбутніх морських спеціалістів залежить від рівня іншомовної підготовки.

Визначено, що важливою складовою професійної компетентності морських спеціалістів є знання англійської мови, що передбачено міжнародними нормативними документами. Схарактеризовано умови роботи морських фахівців, що потребують оволодіння високим рівнем морської англійської мови.

З'ясовано, що на сучасному етапі розвитку морської індустрії необхідна підготовка компетентних спеціалістів, які спроможні ефективно працювати, спілкуватися з членами суднової команди і використовувати знання, вміння та навички у професійній діяльності.

Проведено аналіз наукових досліджень щодо професійної підготовки морських фахівців, формування їх комунікативної компетентності та деяких історико-педагогічних аспектів розвитку морської освіти.

Авторка наголошує, що потреба в мотивації відіграє важливу роль у досягненні вагомих результатів в процесі вивчення морської англійської мови.

Схарактеризовано найбільш потужні мотиваційні фактори, що спонукають майбутніх морських фахівців до вивчення англійської мови: можливість влаштуватися на роботу в іноземні судноплавні компанії, працювати у багатонаціональному екіпажі, успішно просуватися по кар'єрних сходах та ін.

Зазначено, що на сучасному етапі розвитку морської освіти викладачам необхідно впроваджувати нові методи вдосконалення системи підготовки фахівців.

Авторка статті звертає увагу на використання кейс-технології у процесі іншомовної підготовки морських фахівців, яка є ефективною формою вивчення та аналізу реальних професійних ситуацій.

Відзначено успішний досвід роботи викладачів англійської мови Херсонської державної морської академії, які використовують кейс-метод у процесі викладання дисципліни «Ділова англійська мова».

Розглянуто створення та впровадження віртуального освітнього середовища, яке реалізує не тільки компетентнісний, але й комунікативний підходи.

Ключові слова: іншомовна підготовка, професійна компетентність, майбутні фахівці, морська індустрія, мотивація, кейс-метод, віртуальний тренажер, морська англійська мова.

Постановка проблеми. Іншомовна підготовка майбутніх морських спеціалістів є запорукою успіху їх професійної діяльності. Узявши до уваги умови роботи моряків у багатонаціональних екіпажах, ми зазначаємо, що мова, зокрема, англійська, виступає основним засобом професійного спілкування. Робота з морськими публікаціями, вивчення інструкцій до використання навігаційних приладів, спілкування з інспекторами, проведення інструктажів з техніки безпеки та інше вимагає оволодіння достатньо високим рівнем морської англійської мови.

Отже, англійська мова є важливою складовою професійної компетентності морських спеціалістів, що передбачено міжнародними нормативними документами. Саме тому, процес вивчення англійської мови у закладах вищої морської освіти будується з урахуванням вимог сучасної морської індустрії.

^{*}© Літвиць Л. В.

Аналіз досліджень. Питання професійної підготовки спеціалістів є у фокусі уваги сучасних дослідників. Процес підготовки майбутніх морських фахівців не є винятком. Усе частіше науковці досліджують умови, стан, перспективи освітнього процесу майбутніх морських спеціалістів (С. Волошинов, Л. Герганов, В. Кузьменко, О. Мороз, Н. Слюсаренко, І. Сокол та ін.). Наукові доробки С. Барсук, В. Золотовської, С. Козак, В. Кудрявцевої, О. Літкової, В. Смелікової, І. Швецової та ін. присвячено особливостям вивчення англійської мови майбутніми морськими спеціалістами. Дотичні до окресленої проблематики історико-педагогічні аспекти розвитку морської освіти також було висвітлено в наукових працях А. Ляшкевич, Я. Нагрибельного, І. Пензи, І. Рябухи та ін.

Проте питання іншомовної підготовки як складової професійної компетентності майбутніх фахівців морської індустрії залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті полягає в обґрунтуванні процесу ефективної іншомовної підготовки майбутніх морських спеціалістів як складової їх професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку морської індустрії вимагає підготовки компетентних спеціалістів, які спроможні ефективно працювати, спілкуватися з членами суднової команди та використовувати набуті знання, вміння та навички в професійній діяльності.

Процес реалізації успішної комунікації з членами багатонаціонального екіпажу залежить від рівня іншомовної підготовки морських спеціалістів під час навчання в закладах вищої освіти.

Вивчення іноземної мови морськими фахівцями є важким, тривалим та систематичним процесом, який вимагає терпіння, значної концентрації та твердої впевненості в успішності кінцевого результату.

Отже, потреба в мотивації відіграє важливу роль у досягненні вагомих результатів у навчанні, адже без неї процес вивчення мови перетворюється на рутину, і первинний ентузіазм зникає дуже швидко. Тому, перш ніж розпочати вивчення мови, здобувачам вищої освіти треба чітко усвідомити для чого це потрібно та які перспективи можуть відкритися в майбутньому.

Тож, знання іноземної мови морськими фахівцями сприяє розвитку їх розумового потенціалу, розширенню світогляду, професійному зростанню та реалізації, повазі і визнанню серед колег. Серед найбільш потужних мотиваційних факторів, що спонукають майбутніх морських фахівців до вивчення англійської мови, відзначимо такі, як: можливість влаштуватися на роботу в іноземні судноплавні компанії; працювати в багатонаціональному екіпажі; успішно просуватися по кар'єрних сходах; вести листування; можливість підвищувати кваліфікацію та професіоналізм за кордоном, завдяки проходженню тренувальних курсів або стажування за своєю спеціальністю; доступ до інформації професійного спрямування та вивчення її та ін.

До того ж, успішне опанування англійської мови майбутніми моряками є відмінною можливістю продемонструвати наполегливість у досягненні поставленої мети, а також власні інтелектуальні здібності, що, зрештою, відображається в задоволенні власних амбіцій та прагненні до саморозвитку.

Слід зазначити, що відсутність мовного бар'єра серед представників різних національностей на борту закордонного судна здебільшого впливає на безпеку судноплавання. Знання англійської мови, зокрема , морської англійської мови, призводить до стирання культурних та національних кордонів, адже морські спеціалісти і цьому випадку можуть легко спілкуватися в мультинаціональній команді іноземного судна.

Відзначимо, що ніщо так позитивно не мотивує, як отримання успішного результату при виконанні будь-якого завдання, застосовуючи англійську мову. Слід пам'ятати, що мотивація є досить потужним інструментом, що допомагає майбутнім морським фахівцям наполегливо рухатись уперед.

Сучасний етап розвитку морської освіти вимагає пошук та впровадження нових методів удосконалення системи навчання фахівців. Наведемо деякі приклади, що, з нашої точки зору, позитивно впливають на підготовку майбутніх моряків до реалізації ефективного іншомовного професійного спілкування на борту іноземного судна.

Використання кейс-технологій у процесі іншомовної підготовки морських фахівців є ефективною формою вивчення та аналізу реальних професійних ситуацій, що «інтегрує в собі декілька методів: кейс-метод (глибоке дослідження реальної ситуації з метою її розв'язання); моделювання (проектування стратегій дій і практичної її реалізації); «мозковий штурм» (генерування ідей та пропозицій, що забезпечують усебічний огляд ситуації); дискусія (обмін думками щодо проблем і шляхів її вивчення); рольові ігри (представлення варіантів поведінки членів суднового екіпажу); метод проєктів (розв'язання конкретних проблем ситуації в умовах співпраці та міжособистісної комунікації з презентацією результатів» [4, с. 8].

Слід відзначити успішний досвід роботи викладачів англійської мови Херсонської державної морської академії щодо використання кейс-технологій у процесі викладання дисципліни «Ділова англійська мова».

Курс дисципліни складається з восьми модулів. Обов'язковою умовою опанування матеріалом кожного модуля є вивчення та аналіз кейсу, який має бути дотичним до змісту навчального модуля. Студенти-магістри занурюються у події запропонованої реальної ситуації та розглядають її з професійної точки зору. Оцінюючи дії членів суднового екіпажу, у тому числі, їх помилкам, майбутні морські спеціалісти вибудовують власну лінію професійної поведінки, пропонують альтернативні рішення задля запобігання розвитку аварійної ситуації. Цікавим є той факт, що студенти застосовують знання з професії, отриманні попередньо при вивченні дисциплін, що належать до циклу спеціальної підготовки здобувачів вищої морської освіти.

Ми поділяємо точку зору В. Кудрявцевої про те, що «кожну навчальну тему програми варто забезпечувати декількома кейсами для різнобічного обговорення схожих проблемних ситуацій в управлінні судном» [1, с. 175].

Як правило, студентам пропонується кейс-ситуація, частіше у вигляді звіту про аварію, яка не є короткою та містить достатньо інформації, щоб зрозуміти суть проблеми та запропонувати шляхи її вирішення.

Студенти-магістри аналізують кейс за сталою схемою, яка складається з восьми етапів, а саме: 1) ознайомлення (отримання інформації про те, що сталося), 2) розпізнавання причин (критичне розуміння фактів, ланцюжка помилок), 3) визначення цілей (створення припущень), 4) проведення аналізу (можливість використання теоретичних знань), 5) визначення характеру проблеми (постановка проблеми), 6) аналіз даних випадку, 7) створення та надання оцінки альтернативним крокам, 8) розроблення плану дій.

Зауважимо, що курс дисципліни «Ділова англійська мова» націлений на розвиток професійних іншомовних комунікативних умінь, та передбачає навчання відповідним алгоритмам дій у ситуаціях, імітуючи професійні. Саме тому, вивчення дисципліни спрямоване формування в майбутніх морських фахівців таких професійних компетентностей, як: підготовка та заповнення документів для прибуття у порт; обговорення принципів оцінки ризиків та ведення відповідної документації; підготовка та перевірка вантажних документів, у тому числі, забезпечення листування у випадку пошкодження вантажу; вибір пошукового методу в ситуаціях, пов'язаних з рятуванням людей та ін.

Отже, процес успішного формування професійної компетентності студентів-магістрів безпосередньо пов'язаний з їх іншомовною підготовкою, що є засобом розуміння та оформлення висловлювань у процесі професійного спілкування.

Дослідниця І. Пенза звертає увагу на спроби використання тренажера віртуальної реальності на заняттях з англійської мови, що є важливим кроком, адже «це допомагає

занурити майбутніх фахівців у професію та максимально наблизити умови класу до професійних, створивши ілюзію перебування на судні [3, с. 125].

Однією з основних цілей створення та впровадження віртуального освітнього середовища полягає у реалізації не тільки компетентнісного, але й комунікативного підходів у навчанні з метою підвищення професійного рівня майбутніх фахівців морської індустрії.

Досліджуючи методіку формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців морської галузі, І. Нагрибельна наводить приклад виробничої ситуації, яка змодельована на віртуальних тренажерах «Повнофункціональний навігаційний місток» та «Машинне відділення», та зазначає, що сутність виробничої діяльності передбачає комунікацію, яка полягає у наданні команд із судового містка про певні дії судовому вахтовому механіку [2, с. 219].

Отже, результатом успішної іншомовної підготовки морських спеціалістів є встановлення ефективної прямої та зворотної комунікації між суб'єктами під час навчального процесу та продуктивна реалізація професійної компетентності в майбутньому.

Висновки. Узагальнюючи вищенаведене, зазначимо, що іншомовна підготовка майбутніх фахівців морської індустрії, яка є складовою їх професійної компетентності, ґрунтується на сучасних вимогах та потребах морського ринку праці, а саме: підготовка професіоналів морської справи, здатних вдало спілкуватися, готових до саморозвитку та самореалізації у професійній діяльності.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у більш детальному аналізі іншомовної підготовки, яка є потужною складовою професійної компетентності майбутніх фахівців морської індустрії.

Список використаних джерел:

1. Кудрявцева В. Ф. Практика використання кейс-методу у вивченні англійської мови в морському навчальному закладі. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова та ін.). Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2012. Вип. 14. С. 169-175.*
2. Нагрибельна І. А. Методика формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців морської галузі в системі вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 34. Т. 4. С. 216-221.*
3. Пенза І. В. Форми, методи та засоби навчання іноземної мови в закладах морської освіти (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). *Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Вип. 42. Т.3. С. 123-126.*
4. Смелікова В. Б. Підготовка майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Херсонський державний ун-т. Херсон, 2017. 21 с.

References:

1. Kudryavtseva, V. F. (2012). Praktyka vykorystannia keis-metodu u vyvchenni angliiskoyi movy v morskomy navchalnomy zakladi [Practice of using of case method in teaching English at maritime training institution]. *Pedahohichnyi almanakh*, 14, 169-175 [in Ukrainian].
2. Nahrybelna, I. A. (2020). Metodyka formuvannia komunikatyvnoyi kompetentnosti maibutnikh fahivtsiv morskoyi haluzi v systemi vyschoyi osvity [Method of formation of communicative competency of future specialists of maritime industry in higher education system]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 34, 216-221 [in Ukrainian].
3. Penza, I. V. (2021). Formy, metody ta zasoby navchannia inozemnoyi movy v zakladakh morskoyi osvity (druha polovyna XX – pochatok XXI solittia) [Forms, methods and means of teaching a foreign language in maritime education institutions (second half of XX – beginning of XXI century)]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 42, 123-126 [in Ukrainian].
4. Smelikova, V. B. (2017). *Pidhotovka maibutnikh sudnovodiiv do profesiino-orientovanoho spilkuvannia zasobamy keis-tekhnologii* [Preparation of future navigators for professionally-oriented

communication by means of case technologies]. (Extended abstract of candidate's thesis). Kherson State University. Kherson [in Ukrainian].

Lipshyts L. V.,
 orcid.org/0000-0001-6443-3321

FOREIGN LANGUAGE TRAINING AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF FUTURE SPECIALISTS OF MARITIME INDUSTRY

The article states that the success of the professional activity of future maritime specialists depends on the level of foreign language training. It is determined that an important component of the professional competency of maritime specialists is English language knowledge, that is stipulated by international regulatory documents. The working conditions of maritime specialists that require a high level of Maritime English are characterized.

It is found that at the current stage of the maritime industry development, training of competent specialists who are able to work effectively, communicate with ship crew members and use knowledge, skills and abilities in professional sphere is necessary.

The author emphasizes that the need for motivation plays an important role in achieving significant results in the process of Maritime English learning. The most powerful motivating factors that encourage future maritime specialists to learn English are characterized: the opportunity to get a job in a foreign shipping company, work in a multinational crew, the opportunity to be successfully promoted etc.

It is noted that at the current stage of maritime education development, teachers need to implement new methods of improving the system of training specialists.

The author of the article draws attention to the use of case technology in the process of foreign language training of maritime specialists, which is an effective form of studying and analyzing real professional situations.

The successful work experience of English language teachers of Kherson State Maritime Academy who use the case method in the process of teaching the discipline "Business English" is stated.

The creation and implementation of a virtual educational environment, which realizes not only competency-based, but also communicative approaches, is considered.

Key words: foreign language training, professional competency, future professionals, maritime industry, motivation, case-method, virtual simulator, Maritime English.

Дата надходження статті: 26.10.2022 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Рябуха І. М.

УДК 37.013.8

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi52.397>

Лю Чжицян*,
 orcid.org/0000-0002-8246-5754

ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ У ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ КНР: ПОШУК ШЛЯХІВ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ПРОТИРІЧ

У статті зроблено огляд проблемних питань реформування системи підготовки майбутніх учителів хореографії у вищих педагогічних закладах КНР на сучасному етапі розвитку. Було визначено, яким чином на систему підготовки вчителів хореографії вплинуло масштабне реформування системи освіти КНР у 2015-2020 роках, пандемія COVID-19 та пов'язані із нею процеси стрімкого розвитку дистанційної освіти, соціально-політичні перетворення останнього року. Здійснено аналіз проблем, які спостерігаються останнім часом

*© Лю Чжицян